
Leikkaus- tai toimenpidealueen valmistelut ja ihodesinfektio ennen toimenpidettä

Aseptiset työskentelytavat ja huolellinen käsihygienia ovat perustana leikkaus- ja toimenpidealueen infektioiden ehkäisyssä. Leikkaus- tai toimenpidealueen ihon desinfiointin tarkoitus on vähentää potilaan ihon mikrobistoa ja siten pienentää riskiä saada leikkauksen jälkeinen haavainfektio.

Terve, ehjä iho ja limakalvot ovat hyvä suoja mikrobeja vastaan. Ennen leikkausta tai toimenpidettä on tarkistettava potilaan ihon puhtaus ja kunto. Havainnot/huomioidut kirjataan potilaan hoitokertomukseen. Hoitaja huolehtii tarvittaessa ihokarvojen poistosta sähkökäyttöisellä, kertakäyttöterällä varustetulla leikkurilla, joka jättää sängin. Infektioiden torjunnan kannalta ihokarvojen poisto ei tutkimusten mukaan ole suositeltavaa. Mikäli ihokarvat poistetaan, se tehdään mahdollisimman lähellä leikkausajankohtaa (enintään 2 tuntia ennen) ja mahdollisimman vähän ihoa vaurioittaen. Ihokarvojen poisto leikkaussalissa ei ole suositeltavaa.

Toimenpidealueen ihon desinfektio on verrattavissa leikkausalueen ihondesinfektioon. Tavallisimpia toimenpiteitä ovat esim. sentraalisen- /epiduraalikatetrin tai tahdistimen laitto sekä erilaiset punktiot. Toimenpide suoritetaan erillisessä toimenpidehuoneessa tai leikkausosastolla.

Leikkaus- tai toimenpidealueen ihon desinfiointi

Kädet desinfioidaan ennen ihondesinfektiossa tarvittavien välineiden keräämistä. Kaikki desinfiointiossa tarvittavat kertakäyttövälineet ja desinfiointiaine kerätään erilliselle, desinfioidulle (vähintään 70 % alkoholi) instrumenttipöydälle tai ihondesinfektioon varatulle pöytätasolle.

Avattuun pesupakkaukseen kaadetaan desinfiointiainetta, desinfioiduin käsin, niin paljon, että taitokset/sykeröt kastuvat kauttaaltaan. Kädet desinfioidaan ennen suojakäsineiden pukemista. Tehdaspuhtaat käsineet otetaan yksitellen suojakäsineelaatikosta. Avattua suojakäsineelaatikkoa käytetään enintään kuukausi perioperatiivisessa ihondesinfektiossa (käyttöönottopäivämäärä merkitään käsineelaatikkoon).

Ylijääneet suojakäsineet voidaan ottaa muuhun käyttöön.

Ihon desinfektio aloitetaan oletetun viillon tai piston kohdalta. Jos napa on leikkausalueella, aloitetaan navan puhdistuksella, apuna voi käyttää pumpulitikkuja. Leikkaus-/toimenpidealueen iho desinfioidaan riittävän laajalta alueelta. Desinfektio tehdään kolmeen kertaan napakoin ottein puhtaasta likaiseen edeten ja mahdollisuuksien mukaan aluetta pienentäen.

Tärkeää on huomioida desinfektioaineen valumissuunta, mekaaninen puhdistus ja se ettei käytettyä taitosta viedä uudestaan jo desinfioidulle alueelle. Varmista, että desinfektioaine ei ole valunut potilaan alle.

Desinfektion jälkeen käytetyt pesuvälineet laitetaan roskeen ja kädet desinfioidaan suojakäsineiden riisumisen jälkeen. Desinfioidun ihon annetaan kuivua ennen peittelyliinon käyttöä.

Huomioi, että alkoholin desinfektioaika on sen kuivumisaika!

Ihondesinfektiossa tarvittavat välineet ja desinfektioaineet

- Kirurginen suu-nenäsuojus ja hiussuoja
- Tehdaspuhtaat tai steriilit suojakäsineet
- Tehdaspuhtaat tai steriilit pesupakkaukset (taitokset/sykeröt)

Desinfektioaine:

Iho ja kasvojen alue sekä silmää ja/tai korvaa ympäröivä ihoalue

- väritön tai värillinen Dermades® (Etanoli 71 – 77 p-%, setrimoni)
- Betadine®, paikallisantisepti (jodattu povidoni), jos potilas on Dermades -tuotteelle yliherkkä.

Silmä

- Betadine 5 % Sterile OphthalmicPrep Solution
- (erityisluvallinen steriili jodattu povidoni -silmävesi)

Limakalvot

- Travahex® 0,05%, klooriheksidiini vesiliuos
- Desinfektol H® (Etanoli 10 p-%, setyylipyridiumkloridi)
- steriili keittosuolaliuos

Avohaavat ja palovammat

- Betadine®, paikallisantisepti (jodattu povidoni)
- Desinfektol H® (Etanoli 10 p-%, setyylipyridiumkloridi)
- steriili keittosuolaliuos
- steriili vesi
- (vetyperoksidi)

Infektoituneet haavat

- Infektoitunut alue

- Desinfektol H® (Etanoli 10 p-%, setyylipyridiumkloridi)
- steriili keittosuolaliuos
- (vetyperoksidi)
- Infektoituneen alueen ympäristö
 - väritön tai värillinen Dermades ® (Etanoli 71 – 77 p- %, setrimoni).

HUOM! Infektoitunut alue pestään ensin Desinfektol H ®:- tai keittosuolaliuoksella. Pesulappu jätetään alueen suojaksi. Pesuvälineet ja käsineet vaihdetaan ja infektoituneen alueen ympäristö pestään Dermades ® -liuoksella (Etanoli 71 – 77 p- %, setrimoni).

Kirjallisuutta:

- Anderson DJ et al. Strategies to Prevent Surgical Site Infections in Acute Care Hospitals: 2014 Update. *Infection Control and Hospital Epidemiology* 2014;35 (6); 605-627
- Cowperthwaite L & Holm RL. 2015. Guideline implementation: preoperative patient skin antisepsis. *AORN Journal* 101 (1), 71-7; quiz 78-80.
- Hoitoon liittyvien infektioiden torjunta. Anttila V-J ym. (toim). Kuntaliitto. 6.painos. 2010
- Lefebvre A, Saliou P, Lucet JC, Mimos O, Keita-Perse O, Grandbastien B, Bruyère F, Boisrenoult P, Lepelletier D & Aho-Glélé LS. 2015. Preoperative hair removal and surgical site infections: network meta-analysis of randomized controlled trials. *Journal of Hospital Infection* 91 (2), 100-108.
- Tanner J, Norrie P, Melen K. Preoperative hair removal to reduce surgical site infection. *Cochrane Database of Systematic Reviews* 2011, Issue 11. Art. No.: CD004122. DOI: 10.1002/14651858.CD004122.pub4
- National Institute for Health and Clinical Excellence. Prevention and treatment of surgical site infection. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/14651858.CD004122.pub4/full> 2008.